

Josip Lipeš

Učiteljski fakultet

Subotica

ODNOS SPORTSKE AKTIVNOSTI I USPEHA U UČENJU

1. UVOD

Svakodnevno se susrećemo sa pitanjem, u kakvom se odnosu nalazi školski uspeh učenika koji se bave sportom, u odnosu na učenike koji se ne bave sportom. Ovo se pitanje često postavlja kako u naučnim krugovima tako i u svakodnevnim razgovorima. Kako utiče vreme provedeno na treningu, nekada u trajanju i više časova dnevno na efikasnost školovanja? Učenici sportisti postižu li slabiji uspeh u učenju u odnosu na svoje vršnjake nesportiste? Zbog toga je u školskoj 2004/2005 godini izvršeno istraživanje sa ciljem da se dobiju odgovori na navedena pitanja. Naravno, da se rezultati istraživanja otvorili samo nove mogućnosti za dalja istraživanja. I to za istraživanja među grupama učenika kojise već bave sportom, sa zadatkom da se otkriju razlike između učenika koji se bave raznim sportovima. Namera je bila da se rezultati stave u funkciju podrške nastavi fizičkog vaspitanja i da takmičarski sport kao i redovne sportske aktivnosti poprave svoje pozicije kako u sferi obrazovanja tako i u društvu uopšte.

2. PREGLED LITERATURE

Povezanost fizičkog i mentalnog tazvoja odavno se nalazi u centru interesovanja istraživača kojise bave sa neurologijom dece. Mnogi su psiholozi potvrdili svoje slaganje sa tvrdnjom da su česti nadražaji na motornom planu dobra osnova za pravilan i zdrav razvoj nervnog sistema, što kasnije može postati uzrokom većih ostvarenja u životu (Piaget, 1989, 1997). Stručnjaci koji se danas bave metodikom razvojne terapije, svojim nalazima potvrđuju da senzorni osećaji koji su povezani sa kretanjem, igraju značajnu ulogu u ranom strukturisanju nervnog sistema (Katona, 1986, Porkolab, 1997).

Polazeći od spoznaje da sve terapije pomoću pokreta teže da izazovu nadražaje kako bi se postigla harmonija na planu nervne fiziologije i na planu uhdavanja sinapse (Marton 1999), onda sa pravom možemo pretpostaviti da deca

preko svakodnevnog vežbanja svoga tela ne razvijaju samo svoje pokrete nego i svoj duh. Na osnovu podataka iz literature i mi smo u istraživanju pokušavali da pronademo vezu između fizičkih i mentalnih sposobnosti kod učenika koji se bave sportom. Naša pretpostavka je bila da učenici sportisti pomoću fizičkog vežbanja, znači stalnim nadraživanjem nervnog sistema, i pored manjeg vremena posvećenog učenju, postižu slične rezultate kao učenici koji svoje slobodno vreme ne provode na sportskim terenima.

3. OPISIVANJE ISTRAŽIVANJA

3.1. Sadržaj i aktuelnost istraživanja

Često se srećemo sa mišljenjem da sport štetno utiče na mentalni razvoj, i da su sportisti samo fizički razvijene osobe, a gledajući sa kognitivne strane, oni su slabi i neobrazovani. Žalosna je činjenica da u sferi obrazovanja još uvek su bolje pozicije teoretskih predmeta, kako u pogledu moralnih tako i pedagoških načela, nego predmeta iz grupe veština, gde spada i fizičko vaspitanje. Tako se društvena procena fizičkog vežbanja i redovne sportske aktivnosti nalazi na veoma niskom stepenu društvenog priznavanja u Vojvodini. Mora se istaći da pronalaženjem odgovarajućih odnosa u procesu redovnog fizičkog vežbanja, sa obezbeđivanjem kretnih aktivnosti koji pružaju optimalno opterećenje, u velikoj meri doprinosimo pravilnom funkcionisanju organizma u celini. Bavljenje sportom je pored toga veoma efikasno sredstvo za preventivno i kompenzatorno delovanje protiv negativnog uticaja pasivnog načina života. U našem istraživanju pručavali smo uspeh u učenju kod učenika 10-14 godina, prema posebnoj podeli na one koji se bave sportom i na one koji se ne bave sportom. Uporedili smo školski uspeh obe posmatrane grupe na kraju 2004/2005 školske godine. Pratili smo uspešnost iz pet predmeta. Kasnije smo pažnju usmerili na otkrivanje razlika u odnosu na uspeh u učenju među onim učenicima koji se bave sportom, u pet različitih sportskih disciplina.

3.2. Cilj istraživanja

1. Otkrivanje razlike u uspehu učenja među učenicima koji se bave sportom i koji se ne bave sportom.
2. Prezentacija razlike u odnosu na uspešnost u pojedinim predmetima između dve grupe ispitanika.
3. Prezentacija razlike između predmeta fizičko vaspitanje i ostalih posmatranih predmeta za obe posmatrane grupe učenika.
4. Proučavanje uspešnosti učenika koji se bave sportom posebno za svaki posmatrani predmet.

3.3 Hipoteze

1. Predpostavili smo da nema razlike u uspehu u učenju između učenika koji se bave sportom i učenika koji se ne bave sportom.
2. Predpostavili smo da se posmatrane grupe učenika ne razlikuju u uspehu učenja ni u jednom od posmatranih predmeta.
3. Predpostavili smo da nema razlike između učenika koji se bave raznim sportskim granama ni u jednom od posmatranih predmeta.
4. Predpostavili smo da nema razlike između uspeha iz fizičkog vaspitanja i ostalih posmatranih predmeta ni u jednoj od posmatranih grupa ispitivanja, učenika.

3.4. Uzorak ispitivanja i metod rada

Istraživanje smo izvršili u osnovnim školama Opštine Kanjiža, krajem 2004/2005 školske godine. U istraživanje je uključeno ukupno 400 učenika, starosne dobi 10-14 godina. Analizirali smo ocene na polugodištu i na kraju školske godine iz sledećih predmeta:

maternji jezik, matematika, istorija, strani jezik, fizičko vaspitanje. U radu koristili smo sledeći anketni list (tabela 1):

Tabela 1.

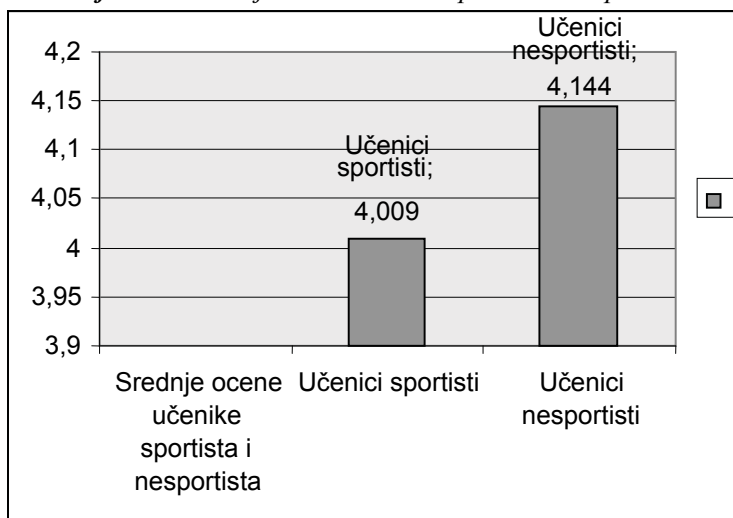
Ime i prezime		
Škola		
Razred		
Pol		
Da li se bavi sportom	Da	Ne
Kojim sportom se bavi		
	Uspeh u učenju	
	2004/2005 polugodište	2004/2005 kraj godine
Maternji jezik		
Matematika		
Istorija		
Strani jezik		
Fizičko vaspitanje		

Učenike smo podelili u dve grupe. U jednoj grupi su bili učenici koji se bave sportom (249), dok su u drugoj grupi bili učenici koji se ne bave sportom (151). Prilikom obrade podatak izračunali smo osnovnu statistiku za sve posmatrane predmete: srednja ocena, standardna devijacija, srednju grešku, varijansu. Za utvrđivanje odstupanja koristili smo Kruskal-Wallis, a za signifikantna odstupanja među parovima koristili smo Newman-Keulsov metod.

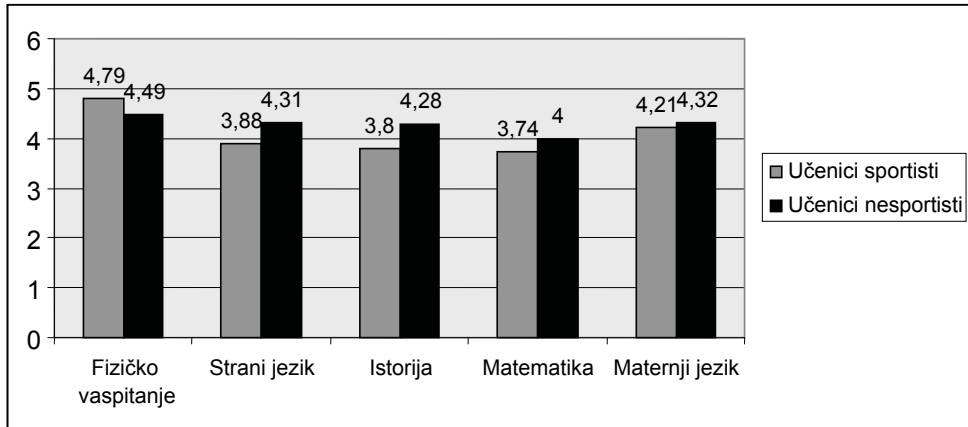
4. REZULTATI I DISKUSIJA

- ❖ Prvom hipotezom smo tvrdili da nema signifikantne razlike u uspehu učenja između učenika koji se bave sportom i učenika koji se ne bave sportom. Rezultati istraživanja su pokazali da učenici sportisti, minimalno i ne signifikantnim odstupanjem ipak malo zaostaju u uspehu učenja iza učenika koji se ne bave sportom. Srednja ocena učenika sportista je 4,009, a učenika nespportista je 4,144 (grafikon 1).

Grafikon 1. Srednje ocene učenike sportista i nespportista

- ❖ Uspeh u učenju posmatrali smo i analizom svakog predmeta posebno. Rezultati su bili sledeći (grafikon 2.):
 - učenici sportisti i učenici nespportisti podjednako su iz fizičkog vaspitanja postigli najveće proseke
 - najslabiji prosek obe posmatrane grupe učenika postigle su iz matematike
 - od pet posmatranih predmeta, u četiri predmeta veći prosek ocena su zabeležili učenici nespportisti, sa izuzetkom fizičkog vaspitanja gde su veći prosek imali učenici sportisti

Grafikon 2. Upoređivanje srednjih ocena iz svih predmeta

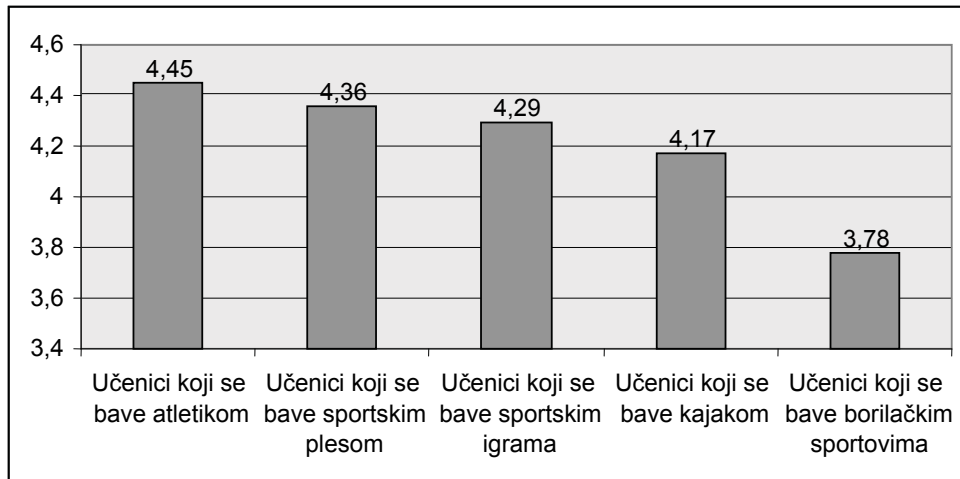
U trećoj hipotezi smo pretpostavili da neće biti razlike u proseku učenja između učenika sportista koji se bave raznim sportovima. U tom ispitivanju posmatrali smo samo učenike sportiste (249). Ovu grupu smo podelili u pet grupa:

- Učenici koji se bave sportskim igrama, (n=78) fudbal, rukomet.
- Učenici koji se bave borilačkim sportovima,(n=45) rvanje, džudo.
- Učenici koji se bave atletikom, (n=52).
- Učenici koji se bave kajakom,(n=40)
- Učenici koji se bave sportskim plesom, (n=30)

Posmatrajući ovu grupu ispitanika dobili smo sledeće rezultate:

- Atletičari su iz tri predmeta (maternji jezik, istorija i matematika) postigli bolje rezultate u odnosu na ostale grupe.
- Drugi najboljim uspeh pokazali su učenici koji se bave sportskim plesom, koji su pokazali bolji uspeh iz stranog jezika i fizičkog vaspitanja, u odnosu na atletičare.
- U svim predmetima na poslednjem mestu je opšti uspeh učenika koji se bave borilačkim sportovima.

Prema proseku ocena iz svih pet posmatranih predmeta dobili smo sledeći rezultat (grafikon 3.)

Grafikon 3. Prosečna ocena svih pet posmatranih grupak koji se bave sportom.

Upoređujući razlike iz svih predmeta, među svim posmatranim grupama učenika koji se bave sportom, pronašli smo signifikantne razlike kod učenika koji se bave kajakom iz maternjeg jezika, matematike i stranog jezika, u odnosu na ostale grupe učenika sportista. Iz maternjeg jezika, istorije i fizičkog vaspitanja pronašli smo signifikantne razlike kod učenika koji se bave borilačkim sportovima u odnosu na ostale grupe učenika sportista (tabela 2.)

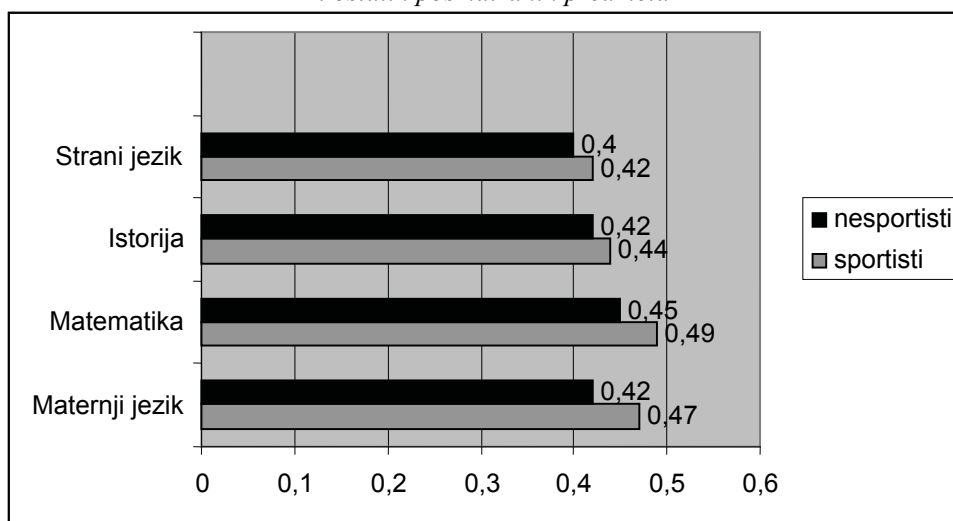
Tabela 2. Signifikantne razlike u pojedinim predmetima

	Maternji jezik	Matematika	Istorija	Strani jezik	Fizičko vaspitanje
Učenci koji se bave sportskim plesom	4,35 n.s	4,18 n.s.	4,10 n.s.	4,31 n.s.	4,85 n.s.
Učenci koji se bave kajakom	3,81 P<0.05	3,33 p>0.05	3,37 p>0.05	3,56 p>0.05	4,35 p>0.05
Učenci koji se bave atletikom	4.63 n.s.	4.45 n.s.	4.41 n.s.	4.27 n.s.	4.79 n.s.

Učenci koji se bave borilačkim sportovima	3.91 P<0.05	3.79 n.s.	3.84 P<0.05	3.96 n.s.	4.47 P<0.05
Učenci koji se bave sportskim igrama	4.34 n.s.	4.15 n.s.	4.14 n.s.	4.25 n.s.	4.80 n.s.

- ❖ Sledeći cilj istraživanja je bio , da otkrijemo odnos ocene iz fizičkog vaspitanja prema ostalim predmetima, kako kod sportista tako i kod učenika koji se ne bave sportom. Rezultate smo prikazali na grafikonu broj 4.

Grafikon 4. Korelacione vrednosti između fizičkog vaspitanja i ostalih posmatranih predmeta

Podaci pokazuju izvesnu podudarnost , jer učenici sportisti i učenici koji se ne bave sportom podjednako pokazuju najveću korelaciju između predmeta fizičko vaspitanje i predmeta matematika. Kod učenika sportista korelacija između pomenuta dva predmeta je (r) 0,49, a kod učenika nesportista je ta vrednost

0,45. Najmanju korelacionu vrednost zapazili smo kod obe grupe ispitanika kod predmeta strani jezik.

5. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja pokazuju da su rezultati učenja učenika sportista nešto slabija od rezultata učenja kod učenika nesportista. Mora se istaći da je pronađeno minimalno odstupanje od 0,105 čemu se ne mora dati posebna važnost. Posmatrajući dublje svakodnevne obaveze sportista i nesportista, nameće nam se činjenica da sportisti nedeljno prosečno 12 časova posvećuju prisustvu na treninzima, učešću na takmičenjima i putovanju na ista. Ako bi taj fond časova oduzeli od učenika koji se ne bave sportom nije sigurno da bi sačuvali prednost u uspehu učenja. Prilikom tumačenja rezultata veoma je važno da poznamo karakteristike raznih sportskih grana, jer nam je poznato da su razne kognitivne sposobnosti potrebne za razne sportske grane, pored toga moramo uzeti u obzir i godine starosti ispitivanih grupa sportista-učenika.

Od pet posmatranih predmeta u najvećoj korelaciji se nalaze matematika i fizičko vaspitanje (kod sportista je 0,49 a kod nesportista je 0,45). Sa aspekta našeg istraživanja želimo da istaknemo upravo taj rezultat. Između naših korelacionih vrednosti i između testova inteligencije koje su sastavili psiholozi, pretpostavljamo izvesne sličnosti. Na indirektan način možemo ukazati na povezanost između intelektualnih i fizičkih sposobnosti.

Na kraju slobodno možemo istaći da za poboljšanje prestiža fizičkog vaspitanja najviše možemo učiniti upravo mi, pedagozi fizičkog vaspitanja (bez obzira kako se zove taj predmet). Moramo težiti ka tome da ocene daju zaista realnu sliku o mogućnostima učenika. Veliki zadatak je nastavnika, trenera i roditelja da kod uzrasta 10-do 14 godina, gde sportski rezultati i nisu primarni, pored dubljeg upoznavanja jedne sportske grane, podignu nivo interesovanja prema svim sportovima. Samo tako ćemo izbeći preranu specijalizaciju, koja prete ne samo psihomotornim nego i kognitivnim opasnostima.

6. LITERATURA

1. EC Studies on Education through Sport-Lot (2004). PMP in Partnership with the Institute of Sport and Leisure Policy. Loughborough University and Partner Institutions
2. Horne, J, Tomlinson, A and Whanel, G (1999) Understanding Sport: An Introduction to the Sociological and Cultural Analysis of Sport. London: E & FN Spon
3. Lepeš, J, (1995) Stavovi učenika osnovne škole i njihovih roditelja prema vrednostima fudbala, Fakultet fizičke kulture, Novi Sad, Magistarski rad
4. Lepeš, J, (2004) Institucionalni faktori razvoja sporta u Autonomnoj Pokrajini Vojvodina, Fakultet fizičke kulture, Novi Sad, Doktorska disertacija
5. Raič, A, (1995), Sport, monopolni kapital i državna intervencija, Savremenost, Novi Sad,
6. Scheinder, L,-Lysgaard, Svere (1953) The Deferred Gratification Pattern, A Preliminary Study, American Sociological Review, 18,pp 140-149

CORRELATION BETWEEN ACADEMIC ACHIEVEMENT AND PHYSICAL EDUCATION

Abstract

We made court research among active and inactive primary school children. 400 students between the age of 10 and 14 took part in our research. We examined the school achievement with the help of questionnaire method. We have constructed personal data sheets and asked the students about their marks 5 subjects in the first and second terms of 2004/2005 academic year. The subjects we have chosen were- Serbian Grammar, Mathematics, History, Foreign Language and Physical Education. Our research was divided into two parts. Foremost we wanted to know whether there is any difference between the academic achievement of sportive and non sportive children. As a result we pointed out that those students, who are active in sports reached Lowell level in their studies-with minimal and non significant difference-than their inactive classmates. We were interested in whether significant difference can be found in school achievement among these 5 sport groups. We noticed significant difference at swimmers and fighters.

Key-words: *physical education, academic achievement, comparison.*